

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ

ЗАТВЕРДЖЕНО

Голова Приймальної комісії

О. В. Поркуян

_____ 2024 р.

ПРОГРАМА

фахового вступного випробування

для прийому на навчання для здобуття освітнього ступеня **бакалавра**

(зі скороченим терміном навчання – 2 р 10 м)

спеціальності 014.01 «Середня освіта. Українська мова та література»

**за освітньою програмою 014.01 «Середня освіта. Українська мова та
література»**

на основі здобутого раніше освітнього ступеня бакалавра (магістра)

або освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста

Київ – 2024

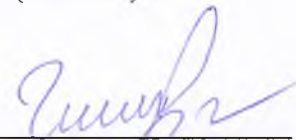
Програму складено на основі робочого навчального плану спеціальності 014.01 «Середня освіта. Українська мова та література» за освітньою програмою 014.01 «Середня освіта. Українська мова та література».

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

к.пед.н., доц. Попова О.А.

(підпис)

к.філол.н. Глуховцева І.Я.

(підпис)

ПОГОДЖЕНО:

Мазнев Є.О.

(підпис)

I ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Прийом здобувачів вищої освіти на навчання для здобуття освітнього ступеня магістра на основі здобутого раніше освітнього ступеня або освітньо-кваліфікаційного рівня (бакалавр, магістр, спеціаліст) здійснюється за результатами складання вступних випробувань.

Мета вступного випробування: оцінити рівень підготовленості вступників для навчання за програмою підготовки магістра за спеціальністю 014.01 «Середня освіта. Українська мова та література» за освітньою програмою 014.01 «Середня освіта. Українська мова та література» з метою конкурсного відбору на навчання у СНУ ім. В. Даля в 2024 році.

Завдання вступного випробування полягає у тому, щоб оцінити рівень володіння компетентностями вступників, які повинні:

- уміти аналізувати й давати естетичну оцінку головних літературних та мовознавчих фактів, явищ, процесів; самостійно фахово аналізувати будь-який текст у синхроннодіахронному аспектах;

- знати зміст шкільних курсів української мови та літератури; концепції компетентнісного, діяльнісного, проблемного та індивідуалізованого підходу до навчання української мови та літератури; психодидактичні засади навчання української мови та літератури;

- володіти українською мовою на високому вербальносемантичному та когнітивному рівні.

Зміст програми відповідає компонентам освітньої програми 014.01 «Середня освіта. Українська мова та література» та їх логічній послідовності.

Порядок проведення вступних випробувань регламентується Правилами прийому до Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля у 2024 році.

II ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Необхідний обсяг сформованих фахових компетентностей вступника, що вступає на навчання на основі здобутого раніше освітнього ступеня або освітньо-кваліфікаційного рівня, забезпечують наступні дисципліни, передбачені навчальним планом освітнього ступеня бакалавра зі спеціальності 014.01 «Середня освіта. Українська мова та література» за освітньою програмою «Середня освіта. Українська мова та література».

«Сучасна українська літературна мова»

Фонетика і фонологія

Предмет фонетики і фонології. Загальна характеристика фонетичної системи сучасної української мови. Основні звукові одиниці мови: лінійні (сегментні) – звуки – та нелінійні (суперсегментні) – наголос, інтонація. Голосні та приголосні звуки (загальна характеристика). Акустико-артикуляційна класифікація голосних звуків. Акустико-артикуляційна класифікація приголосних звуків: за способом і місцем творення, за ступенем палаталізації, за участю голосу і шуму. Зміни приголосних у потоці мовлення. Асиміляція і дисиміляція. Спрощення в групах приголосних.

Система фонем сучасної української літературної мови. Поняття про фонему. Диференційні ознаки та функції фонем. Фонетична і фонематична транскрипції. Історичні чергування голосних фонем. Чергування о, е – і (з історичними коментарями). Чергування о, е з «нулем звука» (історичний коментар). Чергування е – о після шиплячих та й (з історичним коментарем). Найдавніші чергування голосних фонем. Чергування і – й; у – в в українській мові. Історичні чергування приголосних фонем. Чергування г – ж – з'; к – ч – ц'; х – ш – с' (з історичним коментарем).

Склад як одиниця фонетичної системи. Український складоподіл. Український наголос, його функції та ознаки. Значення наголосу для словникового складу і граматичного ладу української мови.

Орфоенія, графіка, орфографія

Поняття орфоенії. Основні риси української літературної вимови.

Інтонація як ритмомелодична характеристика мовлення. Випадки порушення орфоепічних норм.

Найдавніші відомості з історії української графіки та орфографії. Принципи українського правопису. Основні правила вживання м'якого знака й апострофа. Правопис слів іншомовного походження. Правопис українських та інших слов'янських і неслов'янських прізвищ. Правопис складних слів.

Лексикологія, фразеологія, лексикографія

Предмет лексикології. Слово в лексико-семантичній системі мови. Ознаки слова як мовної одиниці. Пряме і переносне значення слова. Типи переносних значень.

Явище омонімії. Типи омонімів і шляхи їх виникнення. Питання про критерії розрізнення омонімії та полісемії. Відмежування лексичних омонімів (повних і часткових) від омофонів, омографів і омоформ. Синонімія як тип лексико-семантичних відношень. Поняття синонімічного ряду. Класифікація та стилістичні функції синонімів. Антонімія. Семантична та структурна класифікації антонімів. Явище паронімії. Причини появи паронімів. Особливості паронімічного ряду.

Склад і формування української лексики з погляду її походження. Власне українська лексика, її фонетичні та морфологічні особливості, функції. Лексичні запозичення з інших мов. Місце іншомовних слів у складі лексики української мови. Причини іншомовних запозичень та їх стилістичні функції.

Лексика української мови з погляду її вживання. Лексика загальнонародного вживання та лексика обмеженого вживання. Діалектна лексика, її роль у мові. Спеціальна лексика, її функції. Терміни в різних стилях мови. Лексика, обмежена в ужитку соціальним середовищем: жаргонізми й арготизми.

Активний і пасивний склад лексики сучасної української мови. Застарілі слова, їх типи. Неологізми, їх типи.

Предмет фразеології. Джерела фразеології. Фразеологізм – основна одиниця фразеологічної системи. Фразеологічне значення, його відмінність від лексичного. Типи фразеологізмів. Фразеологічні засоби стилістики.

Морфеміка, словотвір

Морфеміка як особливий розділ науки про мову. Зв'язок морфеміки з іншими лінгвістичними дисциплінами. Основні одиниці морфеміки: морфема, морф (аломорф, варіант морфеми). Визначення морфеми. Коренева морфема.

Афіксальні морфеми. Класифікації афіксів сучасної української мови. Поділ слова на морфеми. Морфемний аналіз слова. Поняття основи слова. Подільність основи. Корінь – обов'язкова частина слова. Корені зв'язані та вільні; первинні та вторинні. Афіксоїди, їхні різновиди та ознаки. Історичні зміни в морфемній будові слова: спрощення, перерозклад.

Дериватологія як мовознавча наука. Основні одиниці словотвору – твірні та похідні основи. Поняття похідності. Комплексні одиниці словотвору.

Словотвірні пара, словотвірний ланцюг. Словотвірна парадигма. Словотвірне гніздо. Ступеневий характер українського словотворення. Поняття словотвірного типу. Словотвірне значення. Словотвірний аналіз. Способи словотворення. Морфологічний спосіб словотворення та його різновиди. Морфолого-синтаксичний спосіб словотворення та його різновиди. Лексико-синтаксичний та лексико-семантичний способи словотворення. Словотвір основних частин мови.

Морфологія

Основні поняття і предмет морфології. Слово, словоформа, парадигма у морфології. Поняття граматичної категорії. Типи граматичних категорій. Поняття граматичної форми. Способи й засоби вираження граматичного значення.

Система частин мови в сучасній українській мові. Критерії визначення частин мови та історія їх становлення в українському мовознавстві. Повнозначні частини мови і службові слова.

Іменник. Визначення іменника як частини мови. Лексико-граматичні категорії іменника. Іменники – власні і загальні назви. Іменники – конкретні і абстрактні назви, особливості семантики і відмінювання. Іменник – збірні та речовинні назви, особливості семантики та відмінювання.

Категорія роду іменника, її реальна та формальна семантика, засоби вираження. Рід невідмінюваних іменників та аббревіатур. Категорія числа іменника. Іменники *pluralia tantum* та особливості їх відмінювання. Іменники *singularia tantum*. Категорія відмінка іменника, граматичний зміст та засоби вираження. Система відмінків української мови.

Парадигматичні типи формозміни іменників. Особливості відмінювання іменників I відміни. Особливості відмінювання іменників II відміни. Особливості відмінювання іменників III та IV відмін.

Визначення прикметника як частини мови. Морфологічна будова та граматичні ознаки прикметника. Короткі і повні, членні і нечленні, стягнені і нестягнені форми прикметників. Розряди прикметників та принципи їх розмежування. Проміжні розряди прикметників.

Співвідносна та неспіввідносна міра вияву ознаки якісних прикметників. Ступені порівняння якісних прикметників. Відмінювання прикметників. Субстантивація прикметників.

Визначення числівника як частини мови. Класифікація числівників за морфологічною будовою. Класифікація числівників за семантикою. Відмінювання числівників. Синтаксичні параметри числівників.

Займенник як частина мови. Поділ займенників на розряди за значенням. Особливості займенникових парадигм. Явище прономіналізації.

Дієслово як самостійна частина мови і як система дієслівних форм. Граматичні особливості інфінітива. Поділ дієслів на класи. Загальнодієслівні граматичні категорії. Загальнодієслівна категорія виду, засоби її вираження. Одновидові та двовидові дієслова. Загальнодієслівна категорія стану, способи та засоби її вираження. Загальнодієслівна категорія перехідності-неперехідності, способи та засоби її вираження.

Дієслівна категорія способу, засоби її вираження. Історія утворення форм умовного та наказового способів. Дієслівна категорія часу, засоби її вираження.

Значення часових форм. Історія форм майбутнього та минулого часу. Дієслівна категорія особи, засоби її вираження. Безособові дієслова. Дієслівні парадигми.

Дієприкметник як особлива форма дієслова. Граматичні ознаки дієприкметників. Активні і пасивні дієприкметники.

Дієприслівник. Історія творення дієприслівникових форм.

Дієслівні форми на *-но*, *-то*, їх граматичні ознаки.

Визначення прислівника як частини мови. Розряди прислівників. Класифікація прислівників за синтаксичною функцією. Загальна характеристика атрибутивних прислівників. Питання про слова категорії стану в лінгвістиці. Загальна характеристика предикативних прислівників. Загальна характеристика модальних прислівників.

Службові частини мови. Прийменник як службова частина мови. Розряди прийменників за структурою. Сполучник як службова частина мови. Сурядні і підрядні сполучники. Розряди сполучників за структурою. Багатозначність і синонімія сполучників.

Частка як службова частина мови. Проблема лінгвістичного статусу часток. Функції часток. Розряди часток за значенням. Правопис частки *не*. Вигук як особливий лексико-граматичний розряд слів. Звуконаслідувальні слова.

Синтаксис і пунктуація

Синтаксис як розділ граматики. Основні одиниці синтаксису: синтаксема, словосполучення, речення. Речення і словосполучення як окремі синтаксичні одиниці. Речення і висловлювання. Словосполучення, класифікація й засоби вираження. Інфінітивні підмети. Простий дієслівний присудок. Складений дієслівний присудок. Особливості граматичної будови

іменних двоскладних речень. Іменний складений присудок. Засоби вираження іменної частини.

Ускладнені форми складених дієслівного та іменного присудків. Поширювачі структурної схеми речення. Прислівні та не прислівні поширювачі. Прислівні поширювачі об'єктного типу (прямі, непрямі). Прислівні поширювачі означального типу (узгоджені, неузгоджені). Прислівні поширювачі та детермінанти обставинного типу (місця, часу, причини, мети, умови, допустові, способу дії).

Прикладка як присубстантивний поширювач.

Односкладні речення. Типи дієслівних односкладних речень. Означено-особові, неозначено-особові та узагальнено-особові речення. Безособові речення. Інфінітивні речення. Односкладні речення іменного класу.

Мовленнєві аспекти теорії речення. Повні та неповні речення. Типи неповних речень (контекстуальні, ситуативні, еліптичні).

Поняття про просте ускладнене речення. Речення зі звертаннями. Речення зі вставними і вставленими конструкціями. Функціонально-семантичні групи вставних компонентів. Основні правила пунктуації в простому ускладненому реченні.

Складне речення. Засоби зв'язку предикативних частин. Питання класифікації складних речень.

Складносурядні речення. Пунктуація у складносурядних реченнях.

Складнопідрядні речення, особливості їх будови.

Складнопідрядні речення з прислівним зв'язком (граматичного і семантичного типу). Складні речення з підрядними ними. Складні речення з підрядними з'ясувальними. Складні речення з підрядними мети. Складні речення з підрядними умови. Складнопідрядні речення часу. Складнопідрядні порівняльні речення. Складнопідрядні речення причини. Складнопідрядні допустові речення. Складнопідрядні наслідкові речення.

Складні безсполучникові речення. Складні безсполучникові речення відкритої та закритої структури. Пунктуація у складних безсполучникових реченнях.

Складні ускладнені речення. Елементарні і неелементарні складні речення.

Складні синтаксичні конструкції з сурядним, підрядним та безсполучниковим зв'язком. Період та його стилістичні можливості.

Поняття про складне синтаксичне ціле. Ланцюговий та паралельний зв'язок речень у ССЦ. Структурні типи складних синтаксичних цілих. Текст як лінгвістична категорія. Конструкції прямої і непрямой мови. Діалог. Полілог.

Невласне пряма мова. Цитація. Принципи української пунктуації. Система розділових знаків, їх функції.

Список рекомендованих джерел

1. Вихованець І. Р., Городенська К. Г., Загнітко А. П., Соколова С. О. Граматика сучасної української літературної мови. Морфологія / за ред. К. Г. Городенської. Київ : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2017. 752 с.

2. Глуховцева К. Д. Складні питання сучасної української літературної мови. Вступ. Фонетика. Фонологія. Морфонологія. Орфоепія. Графіка. Орфографія. Лексикологія. Фразеологія. Лексикографія : посібник. 2-ге вид., допов. Старобільськ : Державний заклад «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», 2021. 265 с.

3. Грищенко А. П., Мацько Л. І., Плющ М. Я. Сучасна українська літературна мова : підручник / за ред. А. П. Грищенко. 3-тє вид., допов. Київ : Вища школа, 2002. 439 с. URL : <http://194.44.152.155/elib/local/sk649258.pdf>

4. Караман С. О., Караман О. В., Плющ М. Я. Сучасна українська літературна мова. Київ : Літера ЛТД, 2011. 560 с.

5. Мойсієнко А. К., Арібжанова І. М., Коломийцева В. В. Сучасна українська літературна мова : Морфологія. Синтаксис : підручник. Київ : Знання, 2010. 374 с.
6. Плющ М. Я. Граматика української мови. Морфеміка. Словотвір. Морфологія. Підручник. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2010. 328 с.
7. Словники України. URL : <http://lcorp.ulif.org.ua/dictua>
8. Ужченко В. Д., Ужченко Д. В. Фразеологія сучасної української мови : посібник. Луганськ : Альма-матер, 2005. 400 с.
9. Українська мова. Енциклопедія / редкол.: Русанівський В. М., Тараненко О. О. (співголови), Зяблюк М. П. та ін. Київ : Українська енциклопедія, 2000. 752 с.
10. Український правопис / НАН України, Ін-т мов-ва ім. О. О. Потебні; Ін-т укр. мови. Київ : Наукова думка, 2019. 392 с. URL : <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/ukrayinskij-pravopis-2019>
11. Шульжук К. Ф. Синтаксис української мови : підручник. Київ : ВЦ «Академія», 2004. 408 с.

«Історія української літератури»

Усна народна творчість

Специфічні ознаки фольклору: усність, традиційність, колективність, варіативність, імпровізованість, обрядовий синкретизм. Зв'язок фольклору з народним побутом та літературою. Фольклористика як наука (теорія фольклору, історія фольклору).

Поняття про фольклорний жанр. Система жанрів українського фольклору. Календарно-обрядова творчість: ритуально-міфологічна основа, поетика. Зв'язок календарно-обрядової творчості із циклічністю природи. Зимовий, весняний, осінній, літній цикли календарно-обрядової творчості.

Своєрідність поетики творів героїчного епосу українського народу, художні особливості билин, дум та історичних пісень. Билини як автентичний

героїчний історичний епос українського народу. Цикли билин (міфологічний, Київський, Волинсько-Галицький, Новгородський, казково-новелістичний).

Українські історичні думи як народний епос. Історична основа дум.

Композиція думи: заспів, зображення подій, ліричні відступи та кінцівка («славословіє»). Історичні пісні як ліро-епічні твори про історичні події та процеси, пов'язані з подіями суспільно-політичного життя. Класифікація історичних пісень, їх поетика.

Тематичні групи родинно-побутових пісень (пісні про кохання, про сімейне життя, пісні про трагічні сімейні обставини, сатирично-гумористичні пісні).

Соціально-побутові пісні як твори, в яких відобразилися почуття, роздуми певних соціальних груп, викликані подіями суспільного життя. Тематичні цикли соціально-побутових пісень (козацькі, рекрутські, солдатські, бурлацькі, чумацькі, наймитські, кріпацькі, емігрантські).

Художньо-стильові особливості казкового епосу. Чарівні, соціально-побутові казки та казки про тварин. Дослідження казкового епосу. Поняття про казку. Тематичні групи казок. Художні особливості казкового епосу.

Давня українська література

Проблема періодизації історії української літератури (концепції С. Єфремова, І. Франка, Д. Чижевського, М. Возняка, М. Грушевського та інших). Перекладна та оригінальна література XI – перша половини XIII ст. Багатство жанрів і тем перекладної літератури (Біблія, апокрифічна література, агіографічне письменство, патристика і збірники афоризмів, природничо-наукова література. Хронографи, повісті та романи). Формування та розвиток оригінальної літератури Київської Русі. Ідейно-тематична та жанрова зорієнтованість на християнсько-візантійську літературу.

Оригінальна давньоруська література (літописи, поучення, сказання, ораторсько-учительна проза, паломницька література, моління).

Традиція літописання у слов'янських народів (Літопис по па Дуклянина). Формування та розвиток оригінальної літератури Київської Русі.

«Повість минулих літ» – одна з найдавніших оригінальних пам'яток давньої української літератури. Проблема авторства, редакції, джерела. Часові й просторові масштаби «Повісті минулих літ». Синкретичний характер змісту твору. Тексти угод Русі з Візантією (912, 945), зафіксовані у «Повісті минулих літ» як зразки ділового мовлення дохристиянської доби.

Образи князів (княгині Ольги, Володимира хрестителя, Ярослава Мудрого та Володимира Мономаха). Проблема ідеалу керівника князівства на сторінках літопису. Функції міфів, легенд, переказів у художній тканині твору.

Історичні умови виникнення «Галицько-Волинського літопису». Редакції й джерела. Образ Данила Галицького та його нащадків на сторінках Галицько-Волинського літопису. Мова й художні особливості пам'ятки. Тематика, проблематика, ідейний зміст твору.

Політичні ідеали Самовидця. Суб'єктивність оцінки подій, своєрідність трактування діяльності Богдана Хмельницького та його наступників. «Действія презрільної брані Богдана Хмельницького, гетьмана запорозького, з поляки» (1710) Григорія Грабянки – своєрідний маніфест козацького автономізму. Функція етногенетичного міфу в ретроспективній частині літопису. Архаїзація стилю як художній прийом Грабянки. Місце батальних сцен, деталей військового побуту, гумористично-сатиричних моментів. Засоби поетизації образу Богдана Хмельницького. Образ автора. «Літопис» Самійла Величка. Джерела твору. Використання літературних містифікацій. Принципи творення образів історичних осіб – Богдана Хмельницького, Івана Мазепи, Івана Виговського, Петра Дорошенка, Івана Сірка та ін. Український менталітет в осмисленні Величка.

Літопис як безпрецедентна спроба осмислення політичної ситуації XVII – XVIII ст. Літописна основа «Слова о полку Ігоревім». Проблема автентичності твору (погляди О. Мишанича, Д. Лихачова, Е. Кінана, Б. Яценка та інших). Проблема авторства «Слова» (версія Б. Яценка). Світський характер твору. Синкретизм язичницьких і християнських

елементів у «Слові», роль описів природи у художній тканині тексту. Композиційні особливості «Слова». Розгалуженість системи образів (образи Русі, людей, «поля»). Провідні конфлікти, тематика, проблематика, ідейне багатство пам'ятки. Проблема жанрової приналежності. Підсумок розвитку барокової історіографії, формування міфу про козаччину на сторінках пам'ятки «Історія Русів». Структура сюжету. Політичний ідеал автора, нове у концепції історії. «Історія Русів» як етнологічний твір. Патріотична тенденційність твору. Т. Шевченко про пам'ятку.

Творчість Івана Вишенського. Берестейська унія 1596 року як чинник розвитку полемічних писань. Творчість православних письменників після Берестейської унії як вагомий чинник історико-літературного процесу.

Короткі біографічні відомості про Івана Вишенського. Афон у його житті, історія подорожі в Україну. Утопічна ідея чистоти первісного християнства.

Послання – головний жанр творчості полеміста. Специфіка автобіографізму у творах письменника. Символічне узагальнення та історична конкретика в образах єпископів та мирян у «Посланні до єпископів», «Писанні до всіх, спільно в Лядській землі живущих», «Посланні до Домнікії» та інших трактатах. Роль сатири та іронії у творах. Поєднання традицій та новаторства у полемічних трактатах.

Початки віршової літератури. Перші спроби висвітлення теорії віршування в граматиках Лаврентія Зизанія і Мелетія Смотрицького. Виникнення і розвиток української драматургії. Шкільна драма. Діалоги та інтермедії.

Історичні обставини та культурні події в Україні другої половини XVII ст. Прозова література: Нові редакції літературних пам'яток. Українське віршування. Поетики. Творчість Климентія Зіновієва, Лазаря Барановича, Івана Величковського. Драматична творчість (шкільні драми, інтермедії). Переклади.

Обрядове дійство, народна драма як першоджерело книжної драматургії. Драматургія братських шкіл та освітніх товариств, її жанрові різновиди. Етапи становлення драматургії: декламації, діалоги, драматистерія, шкільна драма, інтермедії. Витоки шкільної драми. Вертеп як специфічний синтез народної та книжної культури.

Життєвий і творчий шлях Ф. Прокоповича, його поетика (1705 р.) та риторика (1706 р.) та їхній вплив на художню практику. Структура сюжету драми «Володимир».

Творчість Івана Вишенського. Берестейська унія 1596 року як чинник розвитку полемічних писань. Творчість православних письменників після Берестейської унії як вагомий чинник історико-літературного процесу. Короткі біографічні відомості про Івана Вишенського. Афон у його житті, історія подорожі в Україну. Утопічна ідея чистоти первісного християнства. Послання – головний жанр творчості полеміста. Специфіка автобіографізму у творах письменника. Символічне узагальнення та історична конкретика в образах єпископів та мирян у «Посланні до єпископів», «Писанні до всіх, спільно в Лядській землі живущих», «Посланні до Домнікії» та інших трактатах. Роль сатири та іронії у творах. Поєднання традицій та новаторства у полемічних трактатах.

Початки віршової літератури. Перші спроби висвітлення теорії віршування в граматиках Лаврентія Зизанія і Мелетія Смотрицького. Виникнення і розвиток української драматургії. Шкільна драма. Діалоги та інтермедії. Історичні обставини та культурні події в Україні другої половини XVII ст.

Прозова література: Нові редакції літературних пам'яток. Українське віршування. Поетики. Творчість Климентія Зіновієва, Лазаря Барановича, Івана Величковського. Драматична творчість (шкільні драми, інтермедії). Переклади.

Обрядове дійство, народна драма як першоджерело книжної драматургії. Драматургія братських шкіл та освітніх товариств, її жанрові

різновиди. Етапи становлення драматургії: декламації, діалоги, драма-містерія, шкільна драма, інтермедії. Витоки шкільної драми. Вертеп як специфічний синтез народної та книжної культури.

Життєвий і творчий шлях Ф. Прокоповича, його поетика (1705 р.) та риторика (1706 р.) та їхній вплив на художню практику. Структура, сюжет драми «Володимир» Ф. Прокоповича, його літописна основа, оригінальність інтерпретації історії хрещення Русі. Роль символів та алегорій, визначальне місце поетики бароко в п'єсі.

Латиномовна поезія. Творчість Павла Русина з Кросна. Перекладачі та дослідники латиномовної української поезії. Провідні тенденції розвитку української поезії XV-XVII ст. (курйозної та зорової, історичної, ліричної, бурлескно-гравестійної). Поезія І. Величковського, К. Зиновієва. Творчість мандрованих дяків. Елементи соціальної сатири у творах І. Некрашевича «Замисел на попа», «Сповідь», «Ярмарок».

Життєвий і творчий шлях Георгія Кониського. Особливості змісту драми-мораліте «Воскресіння мертвих». Алегоризм та символіка драми. Параболічний зв'язок змісту п'єси з Біблією. Визначальна роль контрасту при створенні образів Гіпомена (Гнобителя) й Діоктита (Гнобленого). В. Шевчук про «Воскресіння мертвих».

Життєвий і творчий шлях Г. Сковороди. Феномен гуманізму і просвітництва. «Байки Харківські». Обставини створення збірки. Новаторство в жанрі байки. Світська поезія Г. Сковороди. Провідні мотиви. Поєднання «книжної» мудрості й фольклору, латиномовні й україномовній поезії Г. Сковороди. Образ Бога у трактатах Г. Сковороди. Вчення про видиму й невидиму натуру («Книжечка»). Учення про три світи. Особлива значимість світу символів. Традиція кількарівневого прочитання Біблії («Книжечка про читання Святого письма, названа Жінка Лотова», «Діалог. Назва його – потоп зміїний»). Суть практичної філософії Г. Сковороди.

Пошук людського щастя через пізнання самого себе й віднайдення «сродної праці» («Розмова, названа Алфавіт, або Буквар миру», «Наркіс.

Розмова про те: пізнай самого себе»). Трансформація єгипетського й античного міфів про Нарциса. Роль притч у текстах філософських трактатів. Передмови присвячені як складові парабол «Вдячний Еродій», «Убогий Жайворонок». Типізовані персонажі, їхня характеристика. Прагнення до естетично-філософського синтезу, поєднання книжної й народної мудрості як ознаки бароко.

Українська література першої половини XIX ст.

Поняття «нова українська література», її періодизація. Просвітительський реалізм передшевченківського періоду. Бурлеск і твори, що стояли поза бурлескною традицією. Вияви сентименталізму. Шляхи розвитку романтизму. Жанрове, тематичне, образне і мовне збагачення літератури.

І. Котляревський – перший класик нової української літератури, видати просвітитель. Близькість до декабристського руху. «Енеїда» І. Котляревського як явище просвітительського реалізму. Особливості художнього змалювання дійсності, гротескний реалізм «Енеїди» І. Котляревського. Проблема національного характеру в «Енеїді» І. Котляревського. Утвердження ідеї незнищенності національного духу в поемі «Енеїда» І. Котляревського, її зв'язки з національними традиціями, зарубіжною літературою. Ідейно-тематична основа поеми. Поняття про бурлеск і травестію. Силабо-тонічний вірш. Жанрове новаторство, народність. Драматичні твори («Наталка Полтавка», «Москаль-чарівник»), їх художні особливості. Просвітительський реалізм письменника.

Байка як жанр просвітительського реалізму. Традиції Г. Сковороди. Просвітительські погляди П. Гулака-Артемівського. «Пан та собака», «Солопій та Хівря, або горох при дорозі». Новаторство байок П. Гулака-Артемівського. «Дурень і Розумний», «Цікавий і Мовчун». Своєрідність байок-казок Л. Боровиковського. Тематика і проблематика байок Є. Гребінки.

Г. Ф. Квітка-Основ'яненко – перший прозаїк нової української літератури, його українські повісті та оповідання. Гумористично-сатиричні твори («Салдацький патрет», «Мертвецький Великдень», «Конотопська відьма» та ін.). Зв'язок їх з «Вечорами на хуторі біля Диканьки» М. Гоголя. Сентиментально-реалістичні повісті «Маруся», «Сердешна Оксана», «Козир-дівка», їх ідейно-тематичне спрямування. Сентиментально-ідилічне змалювання побуту, обрядів, природи України у повісті «Маруся». Мистецтво характеротворення, проблематика повісті «Сердешна Оксана» Г. Квітки-Основ'яненка. Спільне й відмінне з поемою «Катерина» Т. Шевченка.

Романтизм в українській літературі. Місце і значення його у процесі становлення нової української літератури. Творчість поетів-романтиків. «Руська трійця», її діяльність і значення. Поетичні спроби М. Шашкевича, Я. Головацького, І. Вагилевича. Альманах. «Русалка Дністровая». Його структура, зміст і значення для національного відродження на західноукраїнських землях. Оцінка І. Франком.

Література 40-60-х років XIX ст.

Загальна характеристика літературного процесу 40-60 років XIX ст. Літературний процес в Україні 40-60 р. XIX ст. Основні здобутки літературного процесу 40-60-х років XIX ст. Літературна критика у 40-60 рр. XIX ст. Тематична та жанрова різноманітність української поезії 40-60-х рр.

XIX ст. Українська поезія 40-60-х рр. XIX ст. Т. Шевченко – основоположник нової української літератури. Творчий шлях поета. Періодизація творчості. Лірика і балади раннього періоду. Соціально-побутові та історичні поеми раннього періоду. Проблематика, джерела, сюжет і композиція, образи поеми «Гайдамаки» Т. Шевченка. Романтизм і реалізм у поемі «Гайдамаки».

І. Франко про ранню творчість поета. Лірика періоду «трьох літ», її художня довершеність. Політична сатира письменника періоду «трьох літ», її народний характер. Тематичне, жанрове і стильове багатство поем «Сон» («У всякого своя доля»), «Кавказ», «І мертвим, і живим...» та ін. Прометей –

символічний образ нескореного народу (за поемою «Кавказ»). Форми вираження авторської свідомості в циклі «В казематі». Соціально-побутові поеми «Сова», «Наймичка», «Відьма». Твори на історичні теми, історична концепція Шевченка («Холодний Яр», «Єретик», «Сліпий» та ін).

Творчість 1847-1857 років. Лірика періоду заслання, її мотиви, образ («П. С.», «Княжна», «Варнак», «Марина»). Проза Шевченка. Проблема виховання, доля таланту в умовах кріпосницької дійсності. Своєрідність вираження авторської позиції в них. Антикріпосницьке спрямування.

Творчість 1857-1861 років. Поема «Неофіти», вірш «Юродивий». Сатиричні «подражання» («Осії. Глава XIV», «Ісаія. Глава 35» та ін.). Поезія «Я не нездужаю, нівроку...» Драматичні твори, їх зв'язок із розвитком літературного й театрального мистецтва. «Назар Стодоля». «Щоденник» Шевченка як втілення його поглядів.

Творчість Марка Вовчка. Т. Шевченко про письменницю. Повісті «Інститутка» «Кармелюк», «Невільничка». Злободенність тематики, своєрідність жанру стилю. Ідейно-художнє спрямування повісті Марка Вовчка «Інститутка». Піднесення образу людини з народу, антикріпосницькі мотиви. Своєрідність оповідної манери.

«Люборацькі» А. Свидницького як перший зразок реалістичного соціального роману-хроніки в українській прозі XIX ст. Морально-етичний зміст твору. Система образів, прийомів їх творення, особливості стилю. «Чорна рада» П. Куліша – перший історичний роман в українській літературі. Зображення козацького лицарства в ньому та осмислення історичного минулого України. Суспільний ідеал П. Куліша у романі «Чорна рада».

Літературний рух 70-90-х років XIX ст.

Українська література 70-90-х рр. XIX ст.: реалізм, тематичні, жанрові та стильові ознаки. Літературний рух 70-90-х років XIX ст. Народництво як провідна орієнтація українських письменників цієї доби. Реалізм як домінуючий напрям в українській літературі 70-90-х років XIX ст., в основі якого лежить прагнення правдивого відображення дійсності, показ типових

обставин та характерів. Розкриття теми життя села у творах літератури цієї доби. Своєрідність інтерпретації теми життя інтелігенції. Особливості жанрової структури прози (оповідання, повість, роман у численних жанрових різновидах), поезії (гімн, заклик, ліричний вірш, медитація тощо), драматургії (соціально-побутова драма і комедія, історична трагедія, водевіль).

Характеристика творчості І. Нечуя-Левицького як прозаїка-реаліста. Прагнення присвятити творчість зображенню українського життя. Місце селянської тематики у творчості письменника (повісті «Дві московки», «Микола Джеря», «Кайдашева сім'я»). Образи людей із народу (Ганна і Марина із твору «Дві московки», Маруся й Омелько Кайдаші, бунтар Микола Джеря). Звернення до соціальної, морально-етичної, національної проблематики. Відображення ідей національно-культурного будівництва романі «Хмари». Особливості реалізму у творчості прозаїка. Драматичні твори (п'єса «На Кожум'яках»).

Реалістичний характер творчості Панаса Мирного. Зображення «лих давнього» (кріпацтва) та «лиха сьогочасного» (пореформеної дійсності) у творах письменника («Лихо давнє й сьогочасне», «Голодна воля» «Морозенко». «П'яниця»). Ідейно-тематичний зміст роману «Хіба ревуть воли, як ясла повні?» Своєрідність композиції роману. Всебічне розкриття теми життя селянського життя. Розгалуженість образної системи твору. Образ «пропащої сили» (Чіпка Вареник, Максим Гудзь). Своєрідність жіночих характерів. Поняття про соціально-психологічний роман. Роман «Повія» як епопея народного життя на Україні к. ХІХ – поч. ХХ ст. Викриття суспільних явищ пореформеного періоду у поєднанні з тонким психологізмом у зображенні характерів. Своєрідність композиції, система образів роману. Драматичні твори Панаса Мирного (драма «Лимерівна»).

Розвиток української драматургії та театру в 70-90-х рр. ХІХ ст. діяльність корифеїв українського реалістичного театру (М. Кропивницький, М. Старицький, І. Тобілевич). Театральна діяльність і драматургія М. Кропивницького. Відображення реалій пореформеної доби у першій п'єсі

«Дай серцю волю, заведе в неволю». Типізація образу «чумазого» у п'єсі «Глитай, або ж Павук», морально-етичний зміст твору. М. Старицький як організатор професійного театру, драматург, поет і прозаїк. П'єси «Не судилось», «Галант» як кращі зразки творчого доробку драматурга.

Актуальність тематики і сценічність цих творів. Новаторство письменника у створенні жанру історичної драми («Богдан Хмельницький», «Маруся Богуславка», «Оборона Буші», «Остання ніч»). Переробки для театру творів інших письменників (І. Нечуй-Левицький «На Кожум'яках», Панас Мирний «Лимерівна»). Громадянські, інтимні і пейзажні мотиви поезії М. Старицького. Утвердження національно-патріотичних ідей у художній прозі письменника («Облога Буші», «Останні орли»). Активна театральна і громадська діяльність І. Карпенка-Карого (Тобілевича). Оригінальність драматургічного доробку. Гострота конфлікту й глибина психологізму у драмах «Безталанна» та «Наймичка», їх сценічність. Новаторство у жанрі комедії («Мартин Боруля», «Сто тисяч», «Хазяїн»): соціально-моральний характер конфлікту, своєрідність зображення постаті «чумазого» як нового багатія тієї доби (Герасим Калитка, Терентій Пузир). Історична драма «Сава Чалий» «як архітвір нашої літератури» (І. Франко). Своєрідність інтерпретації образу Сави Чалого.

Поетичний доробок І. Франка. Новаторство збірки «З вершин і низин», її художня різноманітність. Утвердження сили людського духу в поезії «Гімн (Вічний революціонер)». Зображення передчуття суспільних та духовних змін у циклі «Веснянки» («Гримить», «Земле, моя всеплодюча мати»). Національний зміст поезії-гімну «Не пора». Художня структура збірки «Зів'яле листя»: основні мотиви, своєрідність жіночого образу, складність образу ліричного героя. Ідейно-художній аналіз соціально-побутових історичних і філософських поем («Дума про Маледикта Плоско лоба», «Лис Микита», «Іван Вишенський», «Похорон», «Мойсей», «Страшний суд»). Твори з робітничою тематикою («Бориславські оповідання», «Борислав сміється»). Оповідання, повісті з життя селянства («Ліси й пасовиська»,

«Добрий заробіток»). Твори з життя інтелігенції («Лель і Полель», «Перехресні стежки»). Історична тема в прозі Івана Франка («Захар Беркут»). Соціально-побутова драма «Украдене щастя».

Своєрідність творчої спадщини Б. Грінченка: громадянський пафос поезії, глибина реалізму в прозі. Тема життя селян в поезії («Смутні картини», «Хлібороб»). Соціально-психологічні аспекти малої прози («Без хліба», «Дзвоник», «Каторжна», «Україна», «Екзамен» та ін.). Дитячі характери у творах письменника («Україна», «Олеся» та ін.). Глибина розкриття проблем селянського буття к. ХІХ – поч. ХХ ст. на матеріалі життя родини Сивашів (повісті «Серед темної ночі» та «Під тихими вербами»).

Літературний процес кінця ХІХ – початку ХХ ст.

Поява і розвиток нових тенденцій в українській літературі к. ХІХ – поч. ХХ ст. (риси імпресіонізму, експресіонізму, неоромантизму та символізму).

Виникнення раннього українського модернізму як відбитку новітніх пошуків на ґрунті літератури.

Спроба розширення естетичного простору: альманахи М. Вороного («З над хмар і з долин») та М. Коцюбинського («Хвиля за хвилею», «З потоку життя»), творчість авторів «Молодої Музи», часопис «Українська хата».

Психологізм як провідна ознака літератури цієї доби. Шляхи оновлення поезії, прози та драматургії. Специфіка художнього зображення в оповіданнях і новелах М. Коцюбинського. Рання творчість: поєднання народницьких та новаторських елементів («Ціпов'яз», «П'ятизлотник» та інші). Звернення до життя інших народів у творах молдавського та кримського циклів («Для загального добра», «В путях шайтана», та ін.). Детальність зображення дитячих характерів у творах письменника («Харитя», «Ялинка», «Маленький грішник»). Глибина психологічного зображення людини у новелах «Подарунок на іменини», «Коні не винні». Особливості імпресіоністичної манери письма як передачі вражень від дійсності у новелах «На камені», «Цвіт яблуні». Ідейно-художній зміст повісті «Тіні забутих предків». Історія написання та джерела твору. Міфологічна основа повісті.

Зображення побуту, звичаїв, психології та міфологічного світогляду гуцулів як невід'ємної частини їх буття. Психологізм та міфологізм як провідні прийоми образів головних персонажів твору. «Парність» образів дійових осіб: Іван та Марічка, Юра й Палагна. Філософський зміст повісті.

Творча спадщина Лесі Українки в контексті модерністських шукань української літератури к. XIX – поч. XX ст. Новоромантизм як творча концепція у баченні Лесі Українки, абсолютизація ролі слова та мистецтва в цілому. Ідейно-естетичні ознаки лірики Лесі Українки. Провідні збірки поетеси («На крилах пісень», «Думи і мрії», «Відгуки»). Основні мотиви поезії авторки: національно-патріотичні («І ти колись боролась, мо Ізраїль...»), цикл «Сльози-перли», поезія «До» із циклу «Сім струн» та ін.), пейзажні («Красо України, Подолля», «Талого снігу платочки сивенькі» «Стояла я і слухала весну»), мотиви боротьби («Хто вам сказав, що слабка?», «Досвітні огні»), інтимні («Твої листи завжди пахнуть зов'ялими трояндами» та ін.). Жанр поеми («Давня казка», «Роберт Брюс, король шотландський», «Ізольда Білорука»). Багатство драматургії Лесі Українки: своєрідність інтерпретації світових сюжетів та образів, розширення жанрово-стильових ознак. Екзистенційні мотиви у драматичній поемі «Одержима». Інтерпретація біблійного сюжету у драматичному діалозі «На полі крові». Своєрідність трактування теми Дон Жуана у драматичній поемі «Камінний господар». Драматична поема «Бояриня» як втілення національної проблематики. Особливості характерів Степана та Оксани. Драма-феєрія «Лісова пісня»: синтез морально-етичних, філософських та естетичних проблем фольклорно-міфологічний зміст; композиційні особливості; взаємодія світу природи та світу людини, засоби характеротворення. Поєднання рис неоромантизму та символізму у творі.

Оригінальність художнього зображення в прозі О. Кобилянської. Рання творчість письменниці й фемінізм. Особливості психологічного висвітлення характерів персонажів («Людина», «Царівна»). Своєрідність новелістики письменниці: зображення нових жіночих характерів («Природа»

«Некультурна»); персоніфікація образу природи та проблеми її захисту («Битва»), трагізм у розкритті подій першої світової війни («Сниться», «Лист засудженого на смерть вояка до своєї жінки»). Повісті «Людина» і «Царівна», композиція, особливості творення образів, мова і стиль. Новели. Ідейно-художнє новаторство письменниці у повісті «Земля». Повість «Земля» як твір модерної літератури: своєрідність композиційної будови, оригінальність засобів художнього зображення (елементи містики, глибина психологізму, психологізація пейзажу, переосмислення ролі землі та її впливу на людину).

Новаторство у створенні характерів Михайла й Сави, Анни та Рахіри. Нетрадиційність ідейного змісту. В. Стефаник – майстер психологічної новели. Специфіка художнього зображення в новелістиці В. Стефаника. Розкриття трагізму життя галицького селянства («Новина», «Камінний хрест», «Синя книжечка», «Катруся», «Кленові листки», «Сама саміська», «Лесева фамілія», «Виводили з села», «Стратився»). Засудження світової війни та показ її впливу на людину («Гріх», «Воєнні шкоди»). Автобіографічні новели прозаїка. («Дорога», «Мое слово»). Розкриття образу ліричного героя як людини з багатим внутрішнім світом. Глибина психологічного зображення, специфічність показу внутрішнього світу персонажа через зовнішні прояви. Піднесення духовних, зокрема, мистецьких цінностей в автобіографічних творах. Риси експресіонізму у творчості В.Стефаника як показ виразу загальних законів буття через конкретні факти, явища життя та прагнення людини до вищих духовних цінностей.

Провідні мотиви та образи лірики Олександра Олеся. Розкриття громадянських мотивів («Айстри», «Ми не кинемо зброї своєї», «Яка краса: відродження країни», «Як згряя радісна пташок» та ін.). Філософсько-символічний зміст поезій «Чари ночі», «З журбою радість обнялась». Мотив рідної мови в поезії «О слово рідне». Пейзажна лірика («Не беріть із зеленого луку верби», «Хіба не бачите, що небо голубіє») Трагізм поезій емігрантського періоду («В вигнанні дні течуть, як сльози», «О принесіть як не надію»). Осмислення історичного минулого у збірці «Княжа

Україна». Драматургія О. Олеся: тематичні, жанрові, художні ознаки; складність проблематики етюдів «По дорозі в Казку»; сутність і вияви символізму у творі; символічність твору «Танець життя», своєрідність інтерпретації міфологічної теми в етюді «Злотна нитка».

Поетичне новаторство М. Вороного. Поєднання естетичних та патріотичних пріоритетів у ліриці («Іванові Франкові», «Краса», «Ти не моя»). Своєрідність любовної лірики («Палімпсест», «Зорі-очі», «Любов»). Поява урбаністичних мотивів (цикл «Старе місто»). Неоднозначність образу ліричного героя («Я – поет»). Музичність творів («Блакитна панна»), пошуки на ґрунті форми. Поема «Євшан-зілля» як вияв національнопатріотичного світогляду поета. Символічно-алегоричний образ євшан-зілля.

Рання творчість В. Винниченка. Особливості прози («Краса і сила», «Федько-халамидник», «Голота»). Новаторство у виборі тематики, психологічному розкритті характерів; утвердження індивідуальної моралі.

Новаторські пошуки у драматургії: поява проблемної, психологічної, експериментальної драми («Чорна Пантера та Білий Медвідь», «Брехня», «Базар»). Своєрідність художнього зображення моральних проблем, утвердження принципу чесності з собою. «Парадоксальність» ідейно-естетичних засад драматургії.

Українська література ХХ ст.

Літературні угруповання 20-30-х років: організація селянських письменників «Плуг», робітничих – «Гарт», неформальне літоб'єднання «неокласики», «Ланка-Марс», елітарне «ВАПЛІТЕ», футуристичний «КОМКОС-Аспанфут», ідеологічно заангажовані «ВУСПП», «Молодняк». Літературна дискусія 1925-1928 років – публічне обговорення шляхів розвитку, ідейно-естетичної спрямованості та завдань нової української радянської літератури, місця і ролі письменника в суспільстві.

Позиція М. Хвильового й М. Зерова стосовно шляхів розвитку української літератури. М. Хвильовий як речник українського національного. Відродження. Погляди митця на літературу в циклі памфлетів «Камо

грядеши» (1925) («Куди йдеш»), «Думки проти течії» (1926), «Апологети писаризму» (1926), «Україна чи Малоросія» (1926), окреслення програми українського національного відродження. Дискусії, полеміки навколо лозунгу «Європа чи просвіта?». Заклик митців орієнтуватись на кращі класичні зразки світового письменства, «психологічну Європу», тобто на культуру Європи з її давніми гуманістичними традиціями, а не на пролеткультівську комуністичну літературу радянської росії, відмовитися від малоросійського епігонства й провінціалізму.

Стильове розмаїття літературного дискурсу 20-30-х років: символізм (П. Тичина), неокласицизм (М. Рильський, М. Зеров, М. Драй-Хмара), імпресіонізм, неоромантизм (М. Хвильовий, Ю. Яновський), футуризм (М. Семенко). Рання творчість Павла Тичини. Пафос національного відродження. в поемі-ораторії «Золотий гомін». Естетико-психологічні доміанти – музикальність і гармонійність – у збірці «Сонячні кларнети» (1918) Символічні образи в поезії «Ні Зевс, ні Пан, ні Голуб-Дух...». Синтез символізму, імпресіонізму з народнопоетичними традиціями у поетичних образах збірки («Арфами, арфами...», «О панно Інно...»), «Ви знаєте, як липа шелестить» та інші). Національна проблематика у ліриці 1917-1920-х років. Відтворення революції та громадянської війни, образи, пов'язані з національною символікою, оспівування борців, що полягли за самостійну Україну – «Золотий гомін», «Пам'яті тридцяти». Жанрово-стильова своєрідність збірки «Плуг». Збірка «Замість сонетів і октав» (1920) – художній документ загальнонаціональної катастрофи 1917-1920 рр., актуалізація античної версифікації в українському віршуванні. В. Стус про творчість П. Тичини («Феномен доби»).

Екзистенційні проблеми у творах В. Підмогильного («Проблема хліба», «Остап Шаптала», «Місто»). «Місто» – перший урбаністичний роман в українській літературі, з новими героями, проблематикою та манерою оповіді.

Тема громадянської війни у прозі Ю. Яновського («Чотири шаблі», «Вершники») та М. Хвильового («Я (Романтика)», «Синій листопад», «Санаторійна зона»). Новела «Подвійне коло»: ідея протиставленн загальнолюдських вартостей класовим. Проблема розпаду роду, родини як трагедія народу.

Новела М. Хвильового «Я (Романтика)» – твір про добро і зло в житті та в душі. Проблема внутрішнього роздвоєння людини між гуманізмом і обов'язком, породженим революцією. Жорстокість і фанатизм головного героя новели, психологічний злам у його душі; символічний образ матері у творі. Трагедія «зайвої» людини у творах Миколи Хвильового «Санаторійна зона», «Редактор Карк»: розгул жорстокості, жахи громадянської війни не минули безслідно для духовного здоров'я народу, нації.

Осягнення болючих питань національного буття в драматургії М. Куліша («Мина Мазайло», «Народний Малахій» та «Патетична соната»), І. Кочерги («Свіччине весілля», «Ярослав Мудрий»). Драма «Патетична соната» (1929): протистояння трьох протиборчих сил у роки національно-визвольних змагань (представники УНР, більшовики, прихильники російської імперії). Драматична поема І. Кочерги «Свіччине весілля» («Пісня про свічку», 1930): звернення автора до маловисвітленого в нашій літературі періоду життя України. Композиція твору. Ідейно-художня роль символічного образу свічки та світла. Втілення в образах повсталих ремісників (Іван Свічка, Передерій, Чіп) кращих рис українського народу.

Драматична поеми «Ярослав Мудрий», проблематика твору, її актуальність і полемічність: заперечення теорії норманського походження Київської Русі. Утвердження ідеї єдності Русі, самобутнього характеру і світового значення її культури. Складність і суперечливість характеру Ярослава. Виразність інших персонажів твору (Микита, Журейко, Милуша, Інгарда, Гарольд, Єлизавета). Поетичний образ Києва як політичного і культурного центру Русі.

Образ рідного краю у поезіях В. Сосюри («Україна», «Коли потяг у даль загуркоче»), Є. Маланюка («Знаю – медом сонця, ой Ладю»), Б.-І. Антонича («Зелена Євангелія», «Вишні»).

Публіцистична, національно-патріотична, громадянська лірика. Філософські ідеї утвердження особистості, переростання смерті у життя, війни у мир у ліриці П. Тичини. Двоплановість образу України, мотив розлуки з Батьківщиною в поетичному циклі А. Малишка «Україно моя» Традиційні та новаторські художні засоби розкриття образу України у вірші В. Сосюри «Любіть Україну». Поетичні заповіді українській молоді.

Розвиток жанру поеми в період війни. Роль філософського рефрену в поемі П. Тичини «Похорон друга». Імпресіоністичне звучання твору, виражене в кольоровій гамі та музиці. Ознаки неокласичного стилю в поемі М. Рильського «Слово про рідну матір»: зв'язок із національними традиціями, «Словом про Ігорів похід». Утвердження ідеї про незнищенність України через ряд риторичних запитань.

Життєвий подвиг Олега Ольжича. Утвердження в образі сильної людини ідеї боротьби за національну незалежність («Рінь», «Гали», «Воно зросло з шукання і розпуки», «Був же вік золотий»). Філософія трагічного оптимізму у віршах О. Теліги. Роздуми про призначення жінки («Чоловікові», «Мужчинам», «Вечірня пісня»).

Поєднання національно-органічного та модерного стилів у розкритті образу України у творчості письменників Мистецького Українського Руху (на прикладі романів Василя Барки «Жовтий князь», У. Самчука «Марія», І. Багряного «Тигролови»). Патріархальна Україна та Україна за часів більшовицького терору як головна антиномія творів письменників МУРу.

Тематичне розмаїття творчості Остапа Вишні. Усмішки про національний характер («Чукрен», «Чухраїнці», «Українізуємось»). П'ять рис українського характеру. Усмішки про війну («Зенітка»); осмислення гармонії між людиною та природою у циклі «Мисливські усмішки». Композиційна

будова «Мисливських усмішок». Лірико-романтичні та авантюрно-пригодницькі художні засоби у розкритті образу мисливця.

Роздуми про джерела духовного формування людини та ознаки національного органічного стилю у кіноповісті О. Довженка «Зачарована Десна». Двоплановість образу автора. Гострота загальнолюдського та національної проблематики у кіноповісті О. Довженка «Україна в огні».

Трагічна творча історія твору. Новаторство О. Довженка в розкритті образу радянського воїна та образів фашистів. Осмислення трагічної долі жінки, що залишилася у ворожому тилу, художнє вирішення проблеми збереження родупід час війни.

Образи молоді у романі О. Гончара «Людина і зброя». Роздуми про несумісність людини і зброї на землі. Осмислення долі дітей репресованих батьків. Образ Богдана Колосовського. Образ Мирона Духновича та філософська проблематика роману. Загальнолюдське звучання зустрічі жіночого та чоловічого начал у хаосі війни у новел О. Гончара «Модри Камень». Символічне навантаження образів Терези та руського воїна.

Шістдесятництво як суспільно-політичне та літературне явище; відстоювання нових духовних цінностей у ліриці В. Симоненка («Ти знаєш, що ти – людина», «Задивляюсь у твої зіниці», «Дума про щастя»), І. Драча («Балада про крила», «Балада про соняшник»), Ліни Костенко («Страшні слова, коли вони мовчать», «Українське альфреско»), Д. Павличка («Коли помер кривавий Торквемада»).

Історично-фольклорна основа віршованого роману Ліни Костенко «Маруся Чурай». Духовне життя нації крізь трагічну історію нещасливого кохання Марусі та Грицька Бобренка. Розв'язання конфлікту між вірністю та зрадою в романі. Лірико-психологічна проза: імпресіоністична передача зміни психологічного стану персонажів, фольклорна образність, роль народної пісні, глибина естетичного і драматичного переживання дійсності.

Художнє дослідження національного характеру, краси почуттів, у новелі Григора Тютюнника про кохання «Три зозулі з поклоном». Проблема

винародовлення українського села у новелі «Оддавали Катрю». Образ дитини-війни у повісті «Климко».

Ознаки химерної української прози: звернення до міфу та параболи, перетворення образів, відсутність межі між реальною та ірреальною дійсністю. Химерно-міфологічні засоби змалювання світу дитинства в повісті В. Дрозда «Ірій». Роль міфологеми малої Батьківщини для формування національної ідентичності.

Шлях І. Драча від поеми-феєрії «Ніж у сонці» до «Чорнобильської мадонни». Трагічна метафоричність. Особливості «балад буднів». Поетичний модернізм 70-х років ХХ ст. Поетична філософія «самособоюнаповнення» В. Стуса та образ духовної дороги у віршах збірки

«Палімпсести»: «Як добре те, що смерті не боюсь я», «О, земле втрачена, явися», «На колимським морозі калина». Історична проза другої половини ХХ ст.

Проблематика роману П. Загребельного «Диво»: збереження духовних цінностей нації та імен в історії, стосунки «митець-влада», роздуми про особисте щастя митця. Віхи мистецького становлення Сивоока: роль діда Родима, навчання у місті Радогості, у болгар та в Агапіта; поєднання християнських та язичницьких традицій в архітектурі собору Святої Софії як вияв опору ортодоксальній Візантії та князю Ярославу Мудрому.

Список рекомендованих джерел

1. Історія української літератури ХІХ ст.: підручник : у 2-х кн. /ред. М.Г.Жулинського. К: Либідь, 2005. Кн. 1. 656 с.

2. Історія української літератури та літературно-критичної думки першої половини ХІХ століття: підручник / За ред. О.А.Галича. К: ЦНЛ, 2006. 392 с.

3. Українська література ХІХ ст. Хрестоматія. К., 2006.

4. Задорожна Л. Історія української літератури кінця ХVІІІ – 60-х років ХІХ століття. К: ВПЦ Київський університет, 2004.

5. Чижевський, Д. І. Історія української літератури. К : Академія,

2008. 568 с.

6. Пультер С.О., Лісовський А.М. Методика викладання української літератури в середній школі. Житомир, 2000.

7. Українська література у портретах і довідках: Давня література – література XIX ст.: Довідник. К: Либідь, 2000. 360с.

«Методика викладання української мови та літератури в ЗСО»

Методи, прийоми, принципи навчання української мови та літератури, типологія уроків української мови та літератури, програми й підручники з української мови та літератури.

Список рекомендованих джерел

1. Методика навчання української мови в середніх освітніх закладах. Підручник / Колектив авторів за ред. проф. М. І. Пентилюк. Київ : Ленвіт, 2004. 400 с.

2. Пультер С.О., Лісовський А.М. Методика викладання української літератури в середній школі. Житомир, 2000.

III ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Загальна кількість завдань іспиту – **16**. На виконання роботи відведено **60 хвилин**.

В основу визначення рейтингу покладено результати обраховані на основі суми тестових балів. Для кожного запитання тесту встановлюється відповідна система оцінювання:

1. Запитання **1-10** малої складності – **1 бал (сума 10 балів)**;
2. Запитання **11-15** середньої складності – **2 бала (сума 10 балів)**;
3. Запитання **16** підвищеної складності – **5 балів (сума 5 балів)**.

Сума тестових балів при якому іспит вважається складеним – **5-25 балів**.

Загальна сума тестових балів за всі правильні відповіді **25 тестових балів** – відповідає **200 балам** рейтингової оцінки. Пороговий тестовий бал

(«склав / не склав») для вступного іспиту становить **5 тестових балів** – відповідає **100 балам** рейтингової оцінки.

Рейтингова оцінка за 100-бальною шкалою (від 100 до 200 балів) визначається відповідно до таблиці відповідності тестових балів рейтинговій оцінці.

Таблиця 1

Відповідність тестових балів рейтинговій оцінці

Тестовий бал, s (сума балів за привільні відповіді на запитання)	Рейтингова оцінка, BB
1	2
0-4	не склав
5	100
6	105
7	110
8	115
9	120
10	125
11	130
12	135
13	140
14	145
15	150
16	155
17	160
18	165
19	170

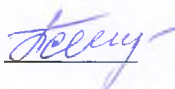
14	145
15	150
16	155
17	160
18	165
19	170
20	175
21	180
22	185
23	190
24	195
25	200

**Голова фахової атестаційної
комісії**

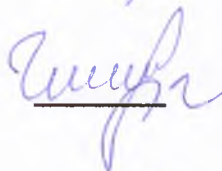

д.філософ.н. Кузьміна С.О.

**Члени фахової атестаційної
комісії**

к.пед.н. Попова О.А.

к.філол.н. Глуховцева І.Я.

Відповідальний секретар ПК

Мазнев Є.О.